

Sähköä ilmassa

Riitta Koikkalainen

Sanotaan, että lehti on tekijöidensä näköinen. Myönnetään: näin on. *Kulttuurintutkimus* on vireä, älykäs, eloisa, hauska, vakava, kirjallinen, poliittinen, taiteellinen, viestivä ja oivaltava. Näitä nyt ainakin, ja paljon muuta. Lehti on juuri sellainen, millaiseksi toimitus, kirjoittajat, vertaisarvioijat ja lukijat sen tekevät.

Lehti viittaa tällä hetkellä lähinnä painettuun julkaisuun. Pari vuotta sitten toteutettiin ulkoasun muutos, jossa kevennettiin taittopohjaa muun muassa säätämällä kirjainleikkauksia silmäystävällisemmiksi. Visuaalisen ilmeen uudistamiseen osallistui koko toimitus, ja konkreettisesti sen toteutti pitkäaikainen graafikkomme Sami Saresma. Hänen käsialaansa ovat myös lehtemme mainiot kannet.

Painetun ilmeen kanssa samaan aikaan alettiin uudistaa myös julkaisun sähköistä elämää. Etusivu ja muukin rakenne teetettiin uusiksi, ja pääosin tuo puoli on saatu kuntoon. Jotain klapia kuitenkin löytyy. Esimerkiksi Facebook-linkki puuttuu, ja Twitter-tiliä lehdellämme ei ole. Lisäksi linkki julkaisijan eli seuramme sivuille on vähän vaikean takana. Mutta korjauksia on tulossa, ja jotain uuttakin, ajan kanssa.

Ikävin asia on, että emme ole onnistuneet saavuttamaan sitä, mihin tähtäsimme sähköisen ympäristön uudistamisessa. Halusimme saattaa kulttuurintutkimus.fi-sivut vilkkaaseen elämöinnin tilaan, mutta kovin pysähtyneeltä meno tuolla puolen näyttää.

Jotain syitä osaamme hiljaiseloon itekin toimituksessa hahmottaa. Yksi on se, että suurin osa kirjoittajistamme toivoo tekstinsä tulevan julki ensi sijassa painetussa muodossa, koska arvostavat sitä tieteellisempänä kuin sähköistä julkaisua, ainakin toistaiseksi. Toimitusta tämä hiukan kummastuttaa, sillä tieteellisyyttä arvioitaessa julkaisualusta ei kuitenkaan ole edes toissijainen kriteeri. Täällä katsotaan sisältöjä.

Artikkelien puutetta sähköisellä puolella selittää myös Elektra-järjestelmä. Kuten monelle muulle kotikielisel lehdelle, myös *Kulttuurintutkimukselle* Elektra-korvaukset ovat tärkeä tulonlähde. Periaatteessa mikään ei estä julkaisemasta koko lehteä saman tien kaikille netinkäyttäjille avoimesti saatavassa sähköisessä muodossa, mutta jos noin tekisimme, jäisimme vaille Elektra-korvauksia. Tiukan talouden aikana tähän emme ole vielä rohjenneet.

Kolmas syy hiljaisuuteen on se, että sähköinenkin puoli on tiukasti moderoitu. Kaikki siellä julkaistava materiaali on kulkenut toimituksen kautta. Kuka tahansa ei pääse sanailemaan sivuillamme mitä tahansa, ja tästä pidämme kiinni silläkin uhalla, että joku saattaa pitää tapaisuuttamme sensuurina. Asialliset, omalla nimellä esitetty puheenvuorot ovat tervetulleita, ja sellaiset kyllä julkaistaan, jos niitä tarjotaan. Erillisen vapaamman keskusteluareenan pystyttämistä olemme harkinneet, mutta pitkälti oman työn ohessa – vaikkakin toimittamisen ilosta – työskentelevän toimituksen resurssit ovat rajalliset. Rahkeemme eivät riitä toteuttamaan kaikkia hyviäkin ideoita.

Sähköisen elämän edistäminen on kuitenkin nousemassa lähitulevaisuudessa vielä aiempaa tärkeämmälle sijalle jo yksin OKM:n hahmotteleman avoimen tieteen tiekartan ja siihen liittyvien julkaisupoliittisten linjausten vuoksi. Elämöintiin asti tuskin ylletään eikä elämöintiä tarkemmin ajateltuna edes haluta. Tekstien ja erityisesti vertaisarvioinnin läpi käyneiden artikkeleiden olisi yhtä kaikki hyvä olla nykyistä nopeammin halukkaiden saatavilla myös bittiavaruuksissa. Tutkijalle on tärkeää, että hänen kontribuutionsa keskusteluihin olisi mahdollisimman laajalti ja helposti saatavissa, eikä *Kulttuurintutkimus* halua olla tässä tulppana. Kuinka kotikielisten julkaisujen avoin saatavuus netissä toteutetaan ja millä resursseilla, on tätä kirjoitettaessa vielä täysin mysteeri. Sähköisen julkaisun tekeminen ei ole ilmaista. Ja julkaisu-alustasta riippumatta tekstien kanssa tehdään töitä perinteiseen tapaan. Tekstejä kirjoitetaan ja luetaan ajatuksella, editoidaan, vertaisarvioidaan, kirjoitetaan ja luetaan uudestaan – ajatellaan edelleen – ja sitten kun on päästy johonkin, mitä voi pitää valmiina, julkaistaan.